

د بنځو د اقتصادي حقونو وده په تیوری او عمل کی

• په افغانستان کی د بنځو د اقتصادي حقونو په اړوند د پوهې، خوښو او کړنو سروې

خوښو لری. هغوی ټول د واده شوو بنځو د واده اړوند، شتمنی او د میراث حقونو په اړه په ذاتي ډول پلارواکی نظرونه څرگندوي. کابو نیمایي نارینه او بنځی په کلک ډول ددی ملا تر کوي چه واده شوو بنځو ته د هغوی د میرو د مړینی وروسته باید د میراث حق ورکړل شي. برسیره پردې، د سروې زیاتره گډونوالو یاده کړه چه زوی او بیا میرمن د کورنی لومړني کسان دي چه باید ورته د میراث حق ورکړل شي. افغاني بنځی د اوسني قانون لاندې چه د شرعي قانون سره په ټکرکی دی، د خپل واده اړوند قانوني حقونو څخه نا خبره دي.

کړنې: د بنځو د اقتصادي پیاوړتیا کلیدی بنکيل کسان/اداري - د کاروبار مالکینو، د کلیو پرمختیایی شورا غړو او مذهبي مشرانو په شمول - پدې هوکړه کوي چه په افغانستان کی د بنځو اقتصادي او قانوني حقونه د بیلا بیلو لاملونو له مخي په عمل کی نه لیدل کیږی. که څه هم دا بنکيل کسان/اداري د بنځو گډون په کاري ځواک کی او د واده اړوند حقونو ارزښت په قانون کی مهم گڼي خو نا امني، سیاسي فساد او پلارواکی اصول د بنځو د حقونو د نه عملي کولو اصلي لاملونه بولي.

د بنځو لپاره د ملگرو ملتونو اداري (UN Women) د اجتماعي-اقتصادي پلټني لپاره د افغان مرکز (ACSOR) سره په گډه د مختلط میتودونو یوه پلټنه په لاره واچوله تر څو د بنځو د اقتصادي حقونو او دجنډر پیر بنسټ تاوتریخوالي په اړوند د خلکو پوهې، خوښو او کړنو باندی پوه شو. پاتی دې نه وي چه پدی پلټنه کی په نارینه افغانانو باندی ډیر ټینگار شوی.

پوهه: په افغانستان کی د بنځو د اقتصادي حقونو او قانوني ژغورني په اړوند د نارینه و او بنځینه و د پوهې کچي تر منځ ښکاره توپیر موجود دی، په خاصه توگه د بنځو د واده اړوند او میراث حقونه. زیاتره افغان نارینه پدې باور دي چه واده شوي بنځی د واده په وخت کی خپل مهر او مالی مجرایي اخلي چه دا د هغی د ناویټوب قیمت دی. اما افغان بنځو ویل که څه هم مهر چه یو شرعي دود دی د واده په وخت کی ذکر کیږي خو زیاتره وخت نه عملي کیږي. برسیره پردې د نارینه و او بنځینه و د پوهې کچي توپیر په نورو برخو کی لکه: د میرمنی د میراث حق وروسته د هغی د میره مړینی څخه، موجود دی او دا ددی څرگندوی دی چه بنځی او نارینه د واده اړوند حقونو په اړه ډیر لومړني معلومات لري.

خوښو: افغان بنځی او نارینه د بنځو د اقتصادي حقونو په اړه ورته

د بنځو لپاره د ملگرو ملتونو اداره په افغانستان کی

معیشت جوړولو فعالیتونه په لاره واچوي.

د تاوتریخوالي ښکار شویو د پیاوړتیا سفر: دغه پروگرام د یو هر اړخیز میتود په کارولو سره او د تاوتریخوالي د ښکار شویو بنځو د ژغورنی او اقتصادي پیاوړتیا خدمتونو له لاری د بنځو سره مرسته کوي. ددی ترڅنګ د ټولني په سطح د تاوتریخوالي د مخنیوي او قانوني سمون لپاره د ور چاپیریال په رامنځته کولو کی هڅی کوي.

موقعیت: دفتر په کابل کی دی خو په ټول هیواد کی فعالیت لري

د پروگرام سکتورونه: معیاري ملاتړ، د تاوتریخوالي مخنیوی او ژغورنه، ملي پلان جوړونه، اقتصادي پیاوړتیا، رهبري او گډون.

اصلي تمویلونکي: د استرالیا دولت، د بلجیم دولت، د ایسلند دولت، د ناروی دولت، د سویدن دولت.

معیشت، تشبث او کارموندنه: د بنځو لپاره د ملگرو ملتونو اداري فعالیتونه پدې برخه کی عبارت دي د متشبثو بنځو ملاتړ څخه تر څو بازارونو ته غوره لاسرسی پیدا کړي او د کلیوالي بنځو ملاتړ تر څو د

دجنډر پر بنسټ تاوتریخوالی: گڼ شمیر افغان نارینه او ښځی پدی نشی پوهیدلی چه دجنډر پر بنسټ تاوتریخوالی یو د لومړنیو مسالو څخه دی چه نن ورځ ښځی په افغانستان کی ورسره مخامخ دي، سره ددی چه ۸۷٪ ښځو په افغانستان^۱ کی په یو نه یو ډول تاوتریخوالی په خپل ژوند کی تجربه کړیدی. نارینه او ښځی ټول پدی هوکړه کوي چه په واده شوي ژوند کی تاوتریخوالی د منلو وړ ندی او نه هم په اسلام کی روا دی، که څه هم ډیری نارینه پدی باور دي چه ښځی باید کوبښ وکړي چه د خپل خاوند سره مشکلات حل کړي حتی که خاوند بی ناوړه چلند هم کوي. برسیره پردی د ښکنځل شوو ښځو لپاره د ټاکنی (انتخاب) په اړه د پوهایو نشتوالی ددی لامل شوی چه دبدو پښو ښکار شوي ښځی په کور کی دننه په سختو حالاتو کی پاتی شي. ښځی او نارینه په افغانستان کی د ښځو د خوندي کورونو په اړه لږ او یا هیڅ نه پوهیږي.

سیمه ایز بدلونونه: هغه پایلی چه د UN Women او ACSOR د گډو نښکو (شاخصونو) په نتیجه کی لاسته راغلي ښی چه دښځو د اقتصادي حقونو د ۵ واړه نښکو (شاخصونو) په اړوند په ټولو ولایتونو کی د خلکو په خویونو او لید (ادراک) کی د پام وړ بدلون راغلی دی. سره لدی، په کندهار ولایت کی د خلکو خویونه او لید ډیر محافظه کاره دی.

د معلوماتو راټولولو میتودونه: په افغانستان کی ددی سروی لپاره ساحوي کار د ۲۰۱۶ کال د مارچ ۸ نه تر ۲۱ نیټي پوري سرته رسیدلی چه ۴،۰۰۶ افغانان په ۷ ولایتونو کی د ۲۸ ولسوالیو څخه په تصادفي ډول د بیلگی په توگه ټاکل شوي وو.

او پرمختگ باید په دوامداره توگه اندازه کړی شي او په عام ډول یی راپور ورکړل شي. دا به د جنسیتي انډول په پراختیا او د ښځو په اقتصادي پیاوړتیا کی مرسته وکړي.

• یو داسی پالیسي یا پروگرام باید جوړشي چه د کاروبار مالکینو او مدیرانو ته د ښځو د پیاوړتیا اصولو او جنسیتي انډول پالیسیو ارزښت ورزده کړي. ددی پروگرام موخه باید په یو کاروبار کی د رهبري او مدیریت پیاوړتیا اوسي ترڅو د یادو شوو پالیسیو پلي کیدل ډیر شوني وي.

• د بیلا بیلو رسنیو له لاری د ښځو د اقتصادي پیاوړتیا لپاره باید گډ او عام ملاتړ زیات شي، او هغه هم نه یواځی په کابل کی. دا به په اقتصادي سکتور کی د ښځو گډون کی مرسته وکړي.

• د ښځو د پیاوړتیا اصولو د پلي کولو لپاره باید عام ملاتړ زیات شي. ددی لپاره باید د هغو ښځو کیسی چه همدا اوس په کاري ځواک کی دننه دي، د تلویزیون او راډیو په گډون د بیلا بیلو رسنیو له لاری خپری شي.

سپارښتنی:

په افغانستان کی د ښځو د اقتصادي حقونو پیچلي طبیعت ته په پام سره، لاندی سپارښتنی به هر اړخیز او اوږدمهاله لاسوهنی، او د پایلو دوامداره ځارنی ته اړتیا ولري.

- د ښځو د لومړنیو او لوړو زده کړو په ملاتړ باید پانگونه وشي تر څو د هغوی د عایداتو د تولیدولو وړتیا زیاته شي
- دښځو لپاره د ادارو له لاری د کاروبار او تشبث د شبکو رامنځته کول او همدا رنگه د آنلاین او په مخامخ ډول ناستو جوړول ترڅو د کاروبار اړوند پوهی ته پرمختگ ورکړل شي
- باید د ټولني مشرانو، مذهبي مشرانو، ځایی چارواکو او نورو هغو کسانو/ادارو سره چه د ښځو اقتصادي پیاوړتیا کی ښکیل دي، کار وکړل شي ترڅو هغوی د ښځو او په اقتصادي سکتور کی یی د گډون لپاره ملاتړ او بلنه وکړي.
- د ښځو د اقتصادي حقونو اړوند پوهی، خویونو او کړنوکی تغیرات

^۱ د حکومتوالی او اجتماعي پرمختگ د سرچینو مرکز، په افغانستان کی د ښځو او نجونو په وړاندی تاوتریخوالی ۲۰۱۳

دښځو لپاره د ملگرو ملتونو اداره په افغانستان کی

د یونوا انگر، جلال اباد سرک، کابل افغانستان

Phone: +93 (0)752 141 178 | Email: info.afghanistan@unwomen.org

asiapacific.unwomen.org | www.facebook.com/unwomenasia | www.twitter.com/unwomenasia

